

Lektionsplanering

Årskurs: Gymnasiet

Ämne eller kurs: Historia 1b

Tema: Upplysningens idéer

Koppling till styrdokument

Centralt innehåll

Idehistoriska perspektiv kring upplysningen, förändringar i samhället, och central betydelse för den moderna tidens värderingar.

Betygskriterium (E)

Eleven kan beskriva och förklara centrala upplysningstankar som påverkat samhället.

[Läroplan för gymnasiet 2021]

Lärlarleda instruktioner

1. Introduktion till upplysningen (10 min)

- Ge en kort översikt av upplysningens tidsperiod och dess syften.
- Presentera huvudpersoner och deras tankar.
- Diskutera kort varför upplysningen är viktig för vår nutid.
- Fråga eleverna vad de redan vet om upplysningen.

2. Diskussionsövning: Centrala idéer (15 min)

- Dela in klassen i smågrupper.
- Låt grupperna diskutera viktiga filosofiska idéer från upplysningen, t.ex. förnuft, jämlikhet och individuell rättighet.
- Återkoppla och låt varje grupp presentera sina insikter.

3. Presentation av tänkare (15 min)

- Presentera kort biografier och centrala verk av filosofer som Voltaire, Rousseau och Montesquieu.
- Analysera hur deras idéer speglade tidens samhälle och politik.

4. Reflektionsövning (10 min)

- Be eleverna att skriva ner sina tankar om hur upplysningens idéer kan vara relevanta idag.
- Diskutera kort dessa reflektioner i klassen.

Ämnesinnehåll

Här listas viktig kunskap och ämnesinnehåll som eleverna behöver känna till eller lära sig i undervisningen. Försök se till att allt nedan tas upp på lektionen eller följs upp på andra sätt.

- **Upplysningens tid:** En historisk period från 17-talet till 18-talet som var grundläggande för den moderna västerländska världen och dess värderingar.
- **Förnuftets betydelse:** Upplysningen la stor vikt vid förnuft och förnuftiga argument som fundamentala för samhällsfrågor och vetenskap.
- **Individens rättigheter:** En ny idé om individens plats i samhället, och att människor har rättigheter som ska skyddas.
- **Kritik mot auktoritet:** Filosofer utmanade traditionella åsikter och auktoriteter; detta ledde till frågor om makt och frihet.
- **Vetenskap och rationalism:** Upplysningstiden främjade vetenskapen som den primära metoden för kunskap.

Ordkollen

Ord	Förklaring	Etymologi
Upplysning	En intellektuell rörelse som betonade förnuft och vetenskap.	Kommer från franskans "éclaircissement".
Rationalism	Uppfattningen om att förnuft är den främsta källan till kunskap.	Härstammar från latinets "ratio".
Jämlikhet	En princip om att alla människor har samma värde och rättigheter.	Kommer från latinets "aequalitas".
Individ	En enskild människa, ställd i kontrast till kollektivet.	Härstammar från latinets "individuum".
Autonomi	Självständighet och förmågan att bestämma över sig själv.	Kommer från grekiskans "autonomia".

Diskussionsfrågor

- A. Vilka är de mest betydelsefulla idéerna från upplysningen enligt dig och hur påverkar de vår samtid?
- B. Hur skulle samhället se ut om vi inte haft upplysningens tankar som grund?
- C. Tror ni att det idag finns idéer eller rörelser som kan liknas vid upplysningens? Vilka och varför?

Aktivitet

Eleverna delas in i grupper och gör en kreativ presentation om en av upplysningens centrala figurer. Varje grupp får i uppgift att skapa en affisch eller en digital presentation som sammanfattar tänkarens liv, verk och betydelse. Efter en timmes arbete presenterar grupperna sina affischer för klassen och diskussion följer.

Exit-ticket

Fråga	Svar
Vad var upplysningens syfte?	Att främja förnuft och vetenskap.
Namnge tre viktiga tänkare.	Voltaire, Rousseau, Montesquieu.
Hur påverkar upplysningen våra rättigheter?	Den har skapat en grund för individuella rättigheter.
Vad betyder "rationalism"?	Förnuft som huvudkälla till kunskap.
Ge ett exempel på en idé från upplysningen.	Jämlikhet mellan människor.
Varför var kritiken mot auktoritet viktig?	Den ledde till förändringar i maktförhållanden.
Vad är en individ?	En enskild människa, själslig enhet.
Hur har vetenskapen påverkats av upplysningen?	Den har blivit ett centralt sätt att förvärva kunskap.

Hemuppgift

Som hemuppgift ska eleverna skriva en kort essä där de diskuterar en av de tänkare som de har lärt sig om under lektionen. De ska reflektera över hans/hennes idéer och förklara betydelsen av dem då och nu. Uppgiften ska vara cirka 800-1000 tecken lång och lämnas in nästa gång.

Citat

"Jag tänker, alltså finns jag." – René Descartes (1637) Citatet uttrycker vikten av förnuftet och existensen av individen i upplysningstiden, och hur dessa idéer banade väg för den moderna filosofin.

Tags: [Lektion](#)